Komentarz ZPP w sprawie ustaleń podjętych na konferencji w Lugano.

W dniach 4-5 lipca 2022 r. w szwajcarskim Lugano odbyła się konferencja międzynarodowa dotycząca odbudowy Ukrainy. Wzięło w niej udział ponad 40 krajów oraz organizacji międzynarodowych, takich jak Europejski Bank Inwestycyjny i Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Łącznie na konferencji pojawiło się niemal 1000 delegatów. Choć wojna wywołana przez Federację Rosyjską wciąż trwa, a terminu zakończenia walk i ich rezultatu nie sposób obecnie przewidzieć, to już teraz podejmowane są ustalenia dotyczące tego, w jaki sposób państwa zachodnie mogą wziąć udział w odbudowie państwa naszych wschodnich sąsiadów.

Na konferencji społeczność międzynarodowa potępiła agresję rosyjską skierowaną przeciwko Ukrainie i zapewniono o pełnym wsparciu dla niepodległości i suwerenności tego kraju. Uzgodniono także siedem głównych zasad, które mają dotyczyć partnerstwa między państwami zachodnimi, współpracy gospodarczej i inwestycji w odbudowę kraju oraz wewnętrznych reform, które musi przeprowadzić Ukraina w najbliższych latach. Zasadami tymi są:

1. **Partnerstwo**

Procesem odbudowy kieruje Ukraina i jest on prowadzony we współpracy z jej międzynarodowymi partnerami. Wysiłki na rzecz odbudowy muszą opierać się na solidnym i ciągłym procesie oceny potrzeb, uzgodnionych priorytetach, wspólnym planowaniu wyników, odpowiedzialności za przepływy finansowe oraz na skutecznej koordynacji.

2. **Ukierunkowanie na reformy**

Proces odbudowy musi przyczynić się do przyspieszenia, pogłębienia, rozszerzenia i ostatecznie do zrealizowania ukraińskich wysiłków reformatorskich oraz wytrwałości w podążaniu przez Ukrainą ścieżką europejskiego rozwoju.

3. **Przejrzystość, odpowiedzialność i praworządność**

Proces odbudowy musi być przejrzysty i wiarygodny dla obywateli Ukrainy. Należy systematycznie wzmacniać rządy prawa i eliminować korupcję. Wszystkie środki finansowe przeznaczone na odbudowę muszą być wydatkowane w sposób sprawiedliwy i przejrzysty.

4. **Demokratyczny udział społeczeństwa**

Proces odbudowy musi być wysiłkiem całego społeczeństwa, zakorzenionym w demokratycznym udziale ludności Ukrainy, łącznie z osobami powracającymi z zagranicy, z uwzględnieniem samorządu terytorialnego i efektywną decentralizacją.

5. **Zaangażowanie wielu zainteresowanych stron**

Proces odbudowy musi ułatwiać współpracę między podmiotami krajowymi i międzynarodowymi, z uwzględnieniem podmiotów z sektora prywatnego, społeczeństwa obywatelskiego, środowiska akademickiego i władz lokalnych.

6. **Równość płci i włączenie społeczne**

Proces odbudowy musi mieć charakter integracyjny i zapewniać równość płci oraz poszanowanie praw człowieka, w tym praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych. Odbudowa musi przynieść korzyści wszystkim, a żadna część społeczeństwa nie powinna być pominięta. Należy zmniejszyć nierówności społeczne.

7. **Zrównoważony rozwój**

Proces odbudowy Ukrainy musi przebiegać w sposób zrównoważony, zgodny z Agendą 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju i Porozumieniem Paryskim, integrując wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy, w tym zieloną transformację.

Poza określeniem powyższych siedmiu zasad współpracy w odbudowie Ukrainy na konferencji w Lugano uzgodniono także obszary, których odbudowa ma być powierzona poszczególnym państwom. Zgodnie z ukraińską propozycję Polska wspólnie z Włochami miałaby podjąć się odbudowy Donbasu. Dla polskich firm byłaby to okazja do wzięcia udziału w bardzo dużym przedsięwzięciu, gdyż Donbas jest jednym z rejonów, w którym dokonano największych zniszczeń, a jednocześnie jest to niezwykle istotny obszar gospodarczo z uwagi na znaczne ilości zasobów strategicznych, w tym węgla, żelaza i tak zwanych „pierwiastków ziem rzadkich". Obecność polskich firm w tym regionie oznaczałaby poszerzenie działalności o nowy rynek i szanse na wielomilionowe kontrakty. Wskazać jednak należy na bardzo istotną kwestię. Donbas jest jednym z głównych obszarów zainteresowań Federacji Rosyjskiej. Na tym terenie funkcjonują nieuznawane przez społeczność międzynarodową (z wyjątkiem Rosji) Republiki Ludowe Doniecka i Ługańska. Ponadto obecny stan działań wojennych w Ukrainie wskazuje na fakt, iż niemal cały teren Donbasu kontrolowany jest przez Federację Rosyjską. Z uwagi na niepewność jaką niesie ze sobą wojna może okazać się, że w praktyce Polska nie będzie mogła wziąć udziału w projekcie odbudowy tej części kraju, a to może oznaczać, że konieczna będzie rewizja postanowień w Lugano. Podkreślić również należy, że propozycja przedstawiona w Lugano stoi w sprzeczności z informacjami medialnymi i komunikatami ze strony przedstawicieli polskich władz dotyczących polskiej roli w odbudowie Ukrainy. Wskazać bowiem należy, że dotychczasowe informacje wskazywały na uczestnictwo Polski w odbudowie Charkowa, tymczasem ukraińska propozycja wskazuje na powierzenie tego zadania Stanom Zjednoczonym oraz Turcji.

Warto również wskazać, że w Lugano była obecna duża grupa ukraińskich przedsiębiorców reprezentujących niemal każdy sektor gospodarki. Uczestnicy licznych paneli zwracali uwagę na atuty charakteryzujące ukraińską gospodarkę, np. jeden z najnowocześniejszych w Europie systemów bankowych, wysoka informatyzacja administracji publicznej (między innymi istnienie odpowiednika polskiego systemu mObywatel), dynamiczny i aktywnie działający nawet w trakcie wojny sektor IT, czy wreszcie największy w Europie sektor produkcji rolnej.

Ukraina posiada także znaczące zasoby dobrze wykwalifikowanych pracowników gotowych w każdej chwili podjąć zatrudnienie. Podkreślają to właściciele ukraińskich firm wskazujący, że ogromne migracje wewnętrzne z terenów zajętych przez wojska rosyjskie spowodowały, że w Ukrainie są dziesiątki tysięcy osób pilnie potrzebujących pracy.

Ukraińscy przedsiębiorcy wskazywali także na najbardziej istotne kwestie dotyczące procesu odbudowy Ukrainy:

- wprowadzenie polityki braku tolerancji dla wszelkich oznak korupcji;
- zapewnienie całkowicie transparentnych i w pełni uczciwych warunków ubiegania się o przyznawanie kontraktów związanych z odbudową kraju;
- zapewnienie maksymalnie uproszczonych warunków dopływu kapitału inwestycyjnego z zagranicy.

Jednocześnie przedstawiciele ukraińskiego biznesu wskazywali, że obok destabilizacji politycznej i ryzyka długiego przeciągania się wojny największymi wyzwaniami są obecnie:

- Ogromne potrzeby finansowe dotyczące procesu odbudowy zniszczeń wojennych i infrastruktury. Potrzeby te znacząco przekraczają możliwości rodzimego biznesu, co powoduje konieczność pozyskania finansowania zagranicznego, zarówno ze źródeł poszczególnych państw, instytucji międzynarodowych, jak i prywatnych inwestorów. Finansowanie to powinno uzyskać systemowe gwarancje ze strony władz ukraińskich i podmiotów międzynarodowych.
- Ogromnej skali zniszczenia infrastruktury transportowej, które spowodowały kryzys branży logistycznej i załamanie płynnego przepływu towarów i zamówień wewnątrz kraju, jak i przeznaczonych na eksport. Uczestnicy dyskusji panelowych podkreślali, że średni czas transportu towarów wydłużył się ponad 3 krotnie. Konieczna jest odnowa i poszerzenie parku transportowego firm ukraińskich. Jednocześnie zagraniczni przedsiębiorcy nie chcą realizować zamówień ze względu na obawy

o bezpieczeństwo, dostępność paliwa oraz przede wszystkim z uwagi na wielodniowe kolejki na granicach.

- Kryzys związany z zaminowaniem i zanieczyszczeniem znacznych obszarów kraju. Szacuje się, że obecnie zaminowana i pokryta niewybuchami jest ¼ powierzchni Ukrainy, co na długie lata pociąga za sobą istotne konsekwencje, w tym przede wszystkim całkowicie wyklucza te tereny z cywilnego użytkowania.

Wielu uczestników paneli dyskusyjnych to przedsiębiorcy, którzy przeżyli tragedie rodzinne i biznesowe, stracili swoje majątki i środki umożliwiające prowadzenie działalności gospodarczej. Oni sami, jak i wielu z ich pracowników stawało z bronią w ręku w obronie kraju. Mimo przerażających doświadczeń wojennych podkreślają oni jednak, że Ukraina stoi przed dziejowa szansą odbudowy i modernizacji państwa oraz dołączenia do świata zachodniego. Podkreślali oni znaczenie współpracy międzynarodowej oraz wskazywali na odpowiedzialność, jaka ciąży na ukraińskich przedsiębiorcach w procesie odbudowy.